

МЕТОД ДИЗАЙН МИСЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

DESIGN THINKING METHOD AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF ORAL SPEAKING SKILLS IN STUDENTS OF NON-LINGUISTIC FACULTIES

Статтю присвячено розвитку навичок усного мовлення у студентів немовних факультетів. Зазначається, що опанування іноземними мовами є творчим процесом у якому викладачі майстерно застосовують різні методи та шукають нові шляхи, щоб зробити процес навчання не лише більш цікавим та захоплюючим, але й забезпечити бажані результати. Підкреслюється, що формування комунікативних компетенцій у студентів є складним і тривалим процесом, що пов'язано із цілою низкою проблем (сором'язливість студентів, відсутність мотивації, недостатня кількість лексичних одиниць та граматичних конструкцій для вільного спілкування тощо). Під час розробки вправ з комунікативної діяльності зі студентами немовних факультетів необхідно скласти перелік особливостей, характерних для професійної діяльності, на основі якого виділити види діяльності, які вимагають обговорення, аргументації, вирішення проблеми, узагальнення та звіту про висловлені в групі ідеї, відстоювання власної позиції. Це має бути відповідним чином відображатися у робочій програмі як одному із основних документів, що відображає освітній процес. Установлено, що значною мірою розвитку усного мовлення сприяє використання методу дизайн мислення, який було розроблено у США наприкінці XX століття. Метод дизайн-мислення розвиває креативність, інновації та співпрацю, його можна ефективно застосовувати в освітньому процесі, включаючи вивчення іноземних мов, що сприяє розвитку мовних навичок студентів та формуванню їх позитивної мотивації. Метод дизайн-мислення складається з п'яти етапів (емпатія; визначення проблеми, розуміння проблеми, прототипування, тестування). Основні переваги цього проблемно-орієнтованого підходу полягають у тому, що він навчає та захоплює студентів прислухатися до думки один одного, що покращує їхні навички спілкування. Проілюстровано застосування методу дизайн-мислення зі студентами комп'ютерних спеціальностей.

Ключові слова: метод дизайн-мислення, студенти немовних спеціальностей, англійська мова.

The article is devoted to the development of oral communication skills among students of non-linguistic faculties. It is noted that teaching foreign languages is a creative process in which teachers skillfully apply various methods and look for new ways to make the learning process not only more interesting and exciting, but also to ensure the desired results. It is emphasized that the formation of communicative competences in students is a complex and long-term process, which is associated with a number of problems (shyness of students, lack of motivation, insufficient knowledge of lexical units and grammar constructions for free communication, etc.). When developing exercises on communicative activity with students of non-linguistic faculties, it is necessary to compile a list of features characteristic of professional activity, on the basis of which to highlight the types of activities that require discussion, argumentation, problem solving, generalization and report on the ideas expressed in the group, defending one's own position. This should be appropriately reflected in the work program as one of the main documents reflecting the educational process. It is established that the use of the design thinking method, which was developed in the USA at the end of the XX-th century, contributes to the development of oral communication to a large extent. The design thinking method develops creativity, innovation and cooperation, it can be effectively applied in the educational process, including the study of foreign languages, which contributes to the development of students' language skills and the formation of their positive motivation. The design thinking method consists of five stages (empathy; defining the problem, understanding the problem, prototyping, and testing). The main advantages of this problem-based approach are that it teaches and encourages students to listen to each other's opinions, which improves their communication skills. The application of the design thinking method with students of computer majors is illustrated.

Key words: design thinking method, students of non-linguistic specialties, English language.

УДК 378:373-051
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.3.21>

Парфьонова О.В.,
доцент кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Богдан О.М.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету радіоелектроніки

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний світ неможлива уявити без спілкування іноземною мовою. Комунікативна компетенція є все більш необхідною, оскільки партнери по спілкуванню потрапляють у ситуації, коли їм доводиться підтримувати розмову без використання будь-яких додаткових засобів, перекладачів та електронних девайсів, які спрямовані на вивчення мови.

Багато людей розуміють необхідність володіння іноземними мовами, особливо іноземними для своїх професійних потреб, але в більшості випадків ентузіазм і мотивація зменшуються, а іноді навіть зникають, коли починається напружена

регулярна робота. Вивчення іноземних мов – це творчий та мінливий процес, у якому викладачі майстерно застосовують різні методи та шукають нові шляхи, щоб зробити процес навчання не лише більш цікавим та захоплюючим, але й забезпечити бажані результати. Одним із підходів, який поступово входить у викладання іноземних мов, є дизайн мислення. Найбільшими перевагами підходу цього методу у викладанні іноземних мов є розвиток іноземних мовних компетенцій та підвищення мотивації студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що розвиток творчості у студентів та

застосування методу дизайн мислення в освітньому процесі неодноразово привертала увагу науковців. Так, Браун працював над впровадженням та вдосконаленням інтерактивних методів навчання, Р. Готліб, Е. Джанер, С. Кауфман та інші вивчали як соціально-емоційна уява сприяє засвоєнню навчального матеріалу, Дж. Кауфман, Р. Джонс та Р. Бегетто працювали над питаннями розвитку творчості у студентів, П. Лайтбоут та Н. Спада досліджували шляхи інтенсифікації вивчення іноземної мови тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, у науково-методичній літературі недостатньо висвітлено досвід використання методу дизайн мислення під час викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей.

Мета дослідження: проаналізувати результати розвитку комунікативних компетенцій шляхом застосування методу дизайн-мислення до викладання іноземних мов студентам немовних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час процес глобалізації тісно пов'язав різні нації, таким чином зміцнивши особисті та професійні стосунки людей з інших країн. Потреба у вивченні іноземних мов для професійних цілей зростає, все більш необхідним розвиток як усних так і письмових комунікативних компетенцій під час занять іноземними мовами.

Разом із тим, необхідно зазначити, що формування комунікативних компетенцій у студентів є складним і тривалим процесом, що пов'язано їх цілою низкою проблем: сором'язливість студентів ведення спілкування англійською мовою, відсутність мотивації, недостатня кількість лексичних одиниць та граматичних конструкцій для вільного спілкування, недостатнє знання формальної та неформальної письмової мови. [1, с. 324].

Отже, проектуючи комунікативну діяльність, необхідно скласти перелік особливостей, характерних для професійної діяльності, на основі якого виділити види діяльності, які вимагають обговорення, аргументації, вирішення проблеми, узагальнення та звіту про висловлені в групі ідеї, відстоювання власної позиції тощо. Ці риси є важливими для майбутніх професіоналів, і викладачі англійської мови на немовних факультетах повинні розвивати ці компетенції.

Щоб розробити ефективний курс іноземної мови, необхідно розробити ефективну робочу програму. Девід Нунан стверджує, що її розробка означає вибір, послідовність і обґрунтування змісту [5, с. 55]. Зміст робочої програми має визначатися аналізом потреб здобувачів освіти. Ефективна навчальна програма з іноземної мови для конкретних цілей розроблена відповідно до потреб студентів, є актуальною для студентів, сприяє

успішному опануванню матеріалом та пов'язана з майбутнім фахом (термінологією, темами, граматичними структурами).

Для визначення потреб студентів можна проводити анкети та опитування, але не завжди викладачі можуть покладатися лише на думку студентів, особливо на рівні бакалавра, оскільки вони не мають професійного досвіду в обраній професійній сфері. Для успішного навчання життєво важливими складовими ефективного навчального плану вважаються врахування потреб реального світу та розвиток здатності студентів переносити засвоєні мовні знання в нові ситуації разом із використанням набутих компетенцій у спілкуванні в реальному житті.

Загалом аналіз потреб є складним процесом, який зазвичай супроводжується розробкою навчального плану, вибором матеріалів курсу, викладанням/вивченням курсу та його оцінюванням. Студентам часто важко визначити, які потреби в іноземній мові вони мають, і вони не можуть розрізнити потреби, бажання та недоліки. Тут їх викладачі відповідають за успішне навчання. Виявлення та аналіз основних мов і дискурсів також дуже важливі. Тенденції в цій сфері різняться і змінюються, наприклад, у 1980-х роках наголос робився на ділових листах, а зараз актуальним є електронне спілкування. Акцент робиться більше на мовній функції, ніж на конкретних мовних елементах. Головними перевагами ефективного курсу іноземних мов для спеціального призначення є швидкість, оперативність та результативність у навчанні. Після проходження курсу англійської мови спеціального вжитку студенти мають:

- уміти усно спілкуватися іноземною мовою;
- уміти письмово виражати свої думки;
- читати та розуміти тексти професійного спрямування;
- сприймати і розуміти мовлення в професійній сфері

З досвіду роботи можемо стверджувати, що досягненню цих цілей сприяє використання методу дизайн-мислення, який зародився в США у 1990-х роках, коли з'явилася ідея застосування інноваційного підходу в творчих процесах. Спочатку цей метод застосовувався лише для дизайну різних товарів і послуг. Основна ідея полягає в тому, що товари можуть користуватися попитом, лише якщо вони добре відповідають потребам людини, адже будь-які концепції життєздатні, лише якщо вони вирішують людські проблеми.

Оскільки метод дизайн-мислення розвиває креативність, інновації та співпрацю, його можна ефективно застосовувати в освітньому процесі, включаючи вивчення іноземних мов, що сприяє розвитку мовних навичок студентів та формуванню їх позитивної мотивації. Дизайн-мислення в оволодінні іноземними мовами сприймається як

процес, що складається з п'яти етапів:

- емпатія;
- визначення проблеми,
- розуміння проблеми,
- прототипування,
- тестування.

Емпатія вчить студентів розуміти справжні потреби уявних клієнтів або цільової аудиторії. На етапі визначення вони повинні визначити проблему, яку потрібно вирішити, а на етапі розуміння проблеми вони повинні знайти її вирішити. Це фаза мозкового штурму. Розуміння та вдосконалення навичок мозкового штурму дозволяє командам розробляти більш інноваційні варіанти прототипування. Прототипування пов'язане з реалізацією найкращої ідеї та з навчанням шляхом поєднання різних ідей. Останній етап базується на отриманні зворотного зв'язку від студентів.

Основні переваги цього проблемно-орієнтованого підходу полягають у тому, що він навчає та заохочує студентів прислухатися до думки один одного, що покращує їхні навички спілкування. У загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти зазначається, що «комунікативна мовна діяльність базується на філософії документа, орієнтованої на дію, і наближена до використання мови в реальному житті, заснована на взаємодії, у якій спільно створюється значення. Діяльність представлена чотирма способами спілкування: прийомом, виробництвом, взаємодією та посередництвом» [6, с. 48]. Цей підхід до вивчення мови, заснований на дизайн-мисленні, допомагає сприяти комунікативному розумінню граматики за допомогою практики усного та письмового спілкування, систематичного вирішення проблем та мислення, презентації та структурованого змісту.

Лайтбуун і Спада підкреслили, що навички мислення працюють ефективно, коли студенти проводять аналіз інформації, що вивчається, і активно приймають участь протягом аудиторних занять [4, с. 135]. Джонс стверджує, що мова сприяє розвитку творчості, оскільки вона одночасно керована правилами та неоднозначна, а також є соціально ситуативною [3, с. 16]. Чаппел акцентує увагу на тому, що будь-яка мова є соціально обумовленою та діалогічною та вимагає уяви та емпатії, щоб інтерпретувати погляди інших учасників спілкування і подолати недорозуміння в повсякденній розмові. Соціально-емоційна уява дозволяє студентам візуалізувати різні точки зору та себе в майбутньому, творчо мислити та належним чином спілкуватися [2, с. 308]. Тому творчість слід розглядати не лише як мистецький процес, але й як невід'ємну частину спілкування, що сприяє запам'ятовуванню та співпраці.

Оскільки студенти зазначили в анкеті, що лексика та термінологія є основними наріжними

каменями, які перешкоджають спілкуванню іноземною мовою на професійні теми, це береться до уваги при розробці курсів англійської на основі підходу дизайн-мислення. Щоб представити конкретні сценарії, спочатку необхідно переконатися, що студенти мають достатні знання. Тому на початку визначається цільова група та фіксуються її потреби. Виходячи з потреб цільової групи, визначаються окремі та послідовні завдання. Потреби цільової групи перетворюються на ідеї.

Необхідно зазначити, що термінологія студентів ІТ спеціальностей є досить широкою і складною, і її неможливо повністю засвоїти протягом 32 аудиторних годин і 28 годин самостійної роботи, яка виділяється на вивчення мови у семестр. Навіть враховуючи той факт, що рівень знань студентів з англійської мови досить високий, але вони в основному засвоїли загальну лексику в середніх школах.

Тепер студенти мають опанувати різні теми за фахом, серед яких "Forensic Computing"; "Extreme Programming"; "IPv6"; "Compression"; "Net"; "The dark side of the web"; "Internet crystal ball"; "Apache", "Digital Citezenship" тощо. Принципи дизайн-мислення можна використовувати з самого початку курсу, але вони можуть бути використані більш ефективно, коли студенти опанують принаймні кілька тем.

Щоб розробити модель навчання з використанням дизайн-мислення, яка б сприяла розвитку письмової комунікативної компетентності в курсі іноземної мови, необхідно провести попередню самостійну підготовку. Якщо лексичний матеріал буде підготовлений на заняттях заздалегідь, він буде однаковим для всіх студентів.

Метою застосування підходу Design Thinking є розвиток усної комунікативної компетентності студентів шляхом імітації рольових ігор, проведення переговорів із замовниками, обговорення різних ІТ проектів тощо. Проілюструємо як працює цей метод на прикладі теми «Extreme Programming», що представлено у Таблиці 1.

Висновки. Метод дизайн-мислення забезпечує робочий процес, який допомагає розвинути такі навички 21-го століття, як критичне мислення, емпатія, креативність і когнітивна гнучкість. Дизайн-мислення допомагає створити атмосферу в аудиторії, яка мотивує студентів і стимулює глибоке мислення та співпрацю для пошуку рішень реальних життєвих і професійних проблем. Використання цього методу на заняттях з іноземної мови сприяє комунікативній креативності та творчій участі у вивченні іноземних мов.

Ретельно сплановані комунікативні дії та завдання з вивчення іноземних мов, засновані на методі дизайн-мислення ефективно вдосконалюють комунікативні навички студентів і допомагають досягти їхніх професійних цілей.

Елементи методу дизайн мислення під час роботи над темою «Digital Citizenship»

Моделювання ситуації	Створити презентацію на тему «Цифрове громадянство», проаналізувати його переваги та недоліки	
Кроки дизайн мислення	Практична діяльність	результат
Розуміння	Студенти працюють над визначенням сутності цифрового громадянства	Розуміння сутності проблеми, яку будуть обговорювати
Візуалізація проблеми, що обговорюється	Студенти самостійно доповнюють деякі деталі до визначення та визначають моменти, які є найважливішими для них	Сумісне обговорення з акцентуванням на тому, що не було враховано на початковому етапі роботи
Розробка проблеми	студенти самостійно визначають які саме ІТ продукти вони можуть запропонувати для розвитку проекту «Цифрове громадянство»	Збагачення словникового запасу за фахом, формулювання власних ідей за темою
Групування ідей	Голосування за найкращі ідеї відбувається в групі (кожен учасник голосує за 3 ідеї, які вважає найкращими). Найкращі ідеї відібрано та направлено на презентацію.	Учні добирають лексичний матеріал для презентації
Прототипування та тестування	Студенти готують презентацію за темою «Цифрове громадянство», узагальнюючи фахову термінологію та граматичні структури для своїх промов, аргументів, запитань, свідчень тощо	Студенти підготували свої змодельовані виступи.

Перспективи подальших досліджень.

У подальшому плануємо висвітлити досвід застосування методу дизайн мислення для розвитку письмових навичок студентів немовних факультетів на заняттях англійської мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Brown, H. D. *Teaching by principles, an interactive approach to language pedagogy* (3rd ed.). San Francisco: Allyn & Bacon. 2007. 491 p.

2. Gotlieb, R., Jahner, E., Immordino-Yang, M., Kaufman, S. How social-emotional imagination facilitates deep learning and creativity in the classroom. In R. Beghetto & J. Kaufman (Eds.), *Nurturing Creativity in the Classroom* (2nd ed.). 2016. P. 308-336.

3. Jones, R. Creativity and language. In R. Jones & J. Richards (Eds.), *Creativity in Language Teaching: Perspectives From Research And Practice*. 2016. P. 308–336.

4. Lightbown, P., Spada, N. *How Languages are Learned*. 2013. 260 p.

5. Nunan, D. Syllabus Design. In Celce-Murcia, M., Brinton, D., Snow, A. *Teaching English as a Second or Foreign Language* (4th ed.). 2014. Boston, MA: Heinle ELT. 3.55–65.

6. *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. (2019). Retrieved from: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>, p. 48.